

Utsigt öfver Åredalen.

På "Skutan" vid påsktid.

Vi sutto vid kaffet efter middagen, kamrer S—n och undertecknad, samtalande om skidlöpning. S—n hade nyss kommit tillbaka från sin långfärd öfver Sylarne och Helagsfjället och hade sålunda mycket att berätta derifrån. Särskildt den här framför i årsskriften beskrifna färdens nedför Kättilstöten målades i synnerligen lifliga färger. Hade jag vid färdens början önskat att vara med, kändes det nu dubbelt tungt att ha måst försaka ett sådant »ränn», men tjensten framför allt!

Nu stundade påsk och då ha vi, skolfuxar, som bekant, några dagars fritid. Att dessa skulle användas till skidlöpning hade jag klart för mig — men hvarest eller hvarthän? Storlien med sin präktiga terräng lockade nog, men S—n föreslog, att vi i stället skulle söka bestiga »Skutan». För många år sedan hade han gjort en färd öfver Skutan (se årsskriften för 95—96), utan att dock bestiga själfva toppen, hvilken ju reser sig brant öfver det

föröfrigt mycket långsluttande, kägellika berget, och vi voro snart öfverens om programmet. Med tåg ena dagen till Dufed för att bese dervarande historiska minnesmärken, från Dufed på skidor ned till Åre, der vi skulle tillbringa natten. Följande dag skulle Skutan bestigas.

* * *

Påskdagen inbröt strålände vacker och under de allra bästa förhoppningar lemnade vi med morgontåget Östersund. Ju mer vi aflägsnade oss från storsjöslätten, desto tunnare blef snötäcket, ett ganska egendomligt förhållande.

Undersåkerdalen fängslade nu som alltid genom sina vackra utsigter. På järnvägssträckan mellan Sundsvall och Storlien tar utan tvifvel denna dalgång priset. Vacker var den nu, ännu vackrare är den, när junisolens kraftiga strålar frambragt en nästan tropisk växtlighet mellan de båda fjällväggarne. — Nu låg det snö på sluttningen, mycket snö. I kupén befunno sig tre ryssar; vi förstodo ej, hvad de sade, men så mycket begrepo vi dock, att det var naturen, som var samtalsämnet. Oafbrutet tittade de ut genom de trots kylan öppna kupéfönstren. Men det var ej heller att undra på. Skutans majestätiska hjäsa reste sig der framme, bländande hvit. Oss lockade den med all den makt, som fjället har öfver den, som en gång erfarit dess tjuskraft.

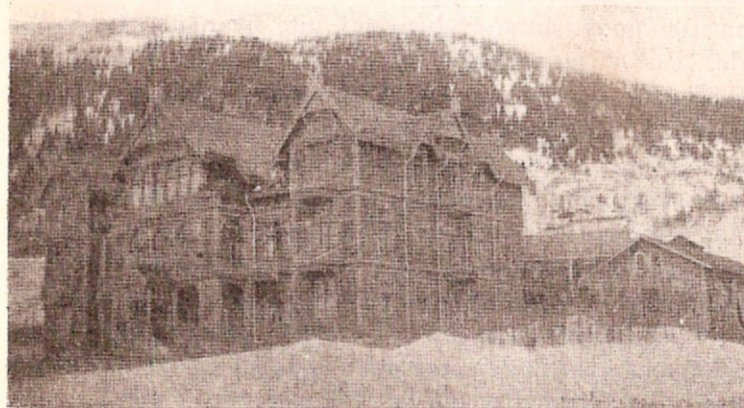
De få minuter, tåget stannade i Åre, begagnade vi till att beställa rum, skaffa oss vägvisare o. d., hvarefter resan fortsattes fram till Dufed. Färden genom Åredalen var tröstlös för oss, ty der var i det närmaste barmark öfverallt. Lyckligtvis fanns dock på den hårdt tillkördalandsvägen ännu ett så tjockt islager kvar, att sanden icke trängde igenom. Här skulle vi färdas fram på qvällen.

Tåget stannade snart i *Dufed*, och sedan vi ätit middag, spändes skidorna på och kurs sattes upp till monumentet, som ligger ett stycke från stationen. Sedan detta

var besedt, begäfvo vi oss utan något dröjsmål i väg ner till Åre.

Allt gick lyckligt och utan äfventyr, tills vi kommo till *Tegefors*. Här hände oss dock något, som kunde ha aflupit illa. Under det vi för »full maskin» låta det löpa undan i en backe, S—n först och undertecknad tätt efter, rusa några karlar fram från en stuguvägg, i hvars skugga de stått gömda, och ställa sig midt på vägen, hojtande och svärjande. Jag hann knappt se, hur S—n kastar skidorna åt sidan och kommer förbi, förrän jag är tvungen att upprepa samma manöver. Hinner dock i förbifarten »vifta till» med ena skidstafven åt det håll, hvarest »bofvarne» befunno sig. Senare fingo vi veta, att nämnda personer voro träarbetare vid *Tegefors* och troligen hade de firat påsk på »värdigt sätt» och voro nu mycket »modiga». Nedkomna för backen, höllo vi krigsråd, men beslöto att ej bry oss om dem, ty »när öl är inne, är veft ute».

Utän några vidare äfventyr, anlände vi fram till »Grand Hôtel Åre» och blefvo helt förvånade, då vi kommo underfund med, att vi tillryggalagt den 9 km. långa vägen på ungefär en timme.

Grand Hôtel Åre.
Efter fot. af författaren.

Qvällen förflöt under samtal och läsning, hvarförutom vi äfven togo det nu färdiga, nya »Grand Hôtel Åre» i besigtning. Och det tål att besigtigas! Den i blandad villa och slottsstil uppförda, 3 våningar höga byggnaden innehåller 40 sofrum, två stora sällskapsrum, förutom badrum och toaletter. På framsidan finnes en större glasveranda med förtjusande utsigt öfver Åredalen. — Men huru obetydlig ter den i och för sig mycket stora byggnaden icke, när den har *Mörvikshummeln* vid sidan.

Vid 10-tiden begåfvo vi oss till hvila. Jag skrifver vi, men det var nog egentligen endast undertecknad. S—n har nämligen mycket svårt att gå till kojs om qvällen. Jag höll just på att somna, när jag märker, att någon kommer och sätter sig helt gemytligt på sängkanten och frågar, om jag sofver. Dumt nog tiger jag icke och låtsas sofva, utan svarar sanningsenligt ett nej, och då tyckte den spjufvern S—n, ty det var han, att vi gerna kunde prata bort en stund, ty klockan var ju ännu inte så mycket, — tyckte han. Och nu kom den ena historien efter den andra. Historier om elgjagter, om skidfärder, om starka karlar och så vidare i oändlighet, att jag tror de skulle räcka till att fylla hela årsskriften. Jag somnade dock ifrån dem vid 2-tiden, och jag förmodar, att S—n då äfven fann för godt sluta, ty han satt inte kvar, när jag vaknade.

Klockan 5 väcktes vi. Mitt första görande var att kasta en blick uppåt Mörvikshummeln och en bort öfver till *Mullfjället*. Men dessa gåfvo icke några löften om en vacker dag. En tung dimma hängde ända ned på Hummeln, och Mullfjället kunde jag knappt se. S—n sa' något inte vidare vackert, då han tittade ut och i tysthet afstodo vi nog bägge från tanken att komma upp till toppen. Jag försökte lugna både S—n och mig sjelf med ordspråket: »En mulen morgon gör ock en klar dag.» — Detta ordspråk kom också att besannas, ty vi hade knappt ätit, förr än solstrålarne bröto genom dimman och Mullfjällets topp glänste der så hvit och vacker. Denna syn

lifvade oss i högsta grad, och nu var vår enda fruktan, att dimman skulle komma tillbaka fram på dagen.

Vår vägvisare, förman Abrahamsson i Åre, troligen en gammal bekant för många af årsskriftens läsare, hyste ej heller några stora förhoppningar om den kommande dagen. Men vi kunde ju ändå försöka, sa' han. Upp på Hummeln kunde vi alltid komma.

Då vi satte oss i rörelse, var klockan nära 7. På Abrahamssons bestämda tillrådan qvarlemnade jag min kamera på hotellet. Han påstod nämligen att den skulle fara illa på nedvägen, då vi nog skulle komma att göra atskilliga kullerbyttor. Och för öfrigt var det en sådan luft, att den knappast kunde användas. Jag ångrar nu djupt, att jag lydde hans råd den gången, ty i annat fall skulle nog några bilder från fjället ha kunnat skänka lif åt denna lilla skildring.

Alltnog, vi satte oss i rörelse. I förbifarten väckte vi en handlande och köpte några meter tåg, för att slå om skidorna, om skaren blefve allt för glatt uppe på fjället. Det kom dock ej att användas för detta ändamål, men väl till ett annat, som vi längre fram få se. Vår utrustning var för öfrigt följande. S—n hade fjällskidor af sin egen konstruktion. Den skarpa kälningen på denna skidtyp gör, att de på nästan ishård skare glida utan slingringar. Jag hade skidor af Tärna typen, hvilket förorsakade mig mycket besvär, alldenstund deras runda kälning gör, att de på skare ej styra det minsta, utan vilja gå åt alla möjliga håll utom rätt fram. Föraren hade ett par för sitt ändamål synnerligen lämpliga allmogefjällskidor. S—n och undertecknad hade två stafvar, vägvisaren deremot en. Erfarenheten gaf vid handen, att uppstigningen sker lättare med två stafvar, nedfärden åter bättre med en. Vi bundo därför tillsammans dem, då vi rände nedför fjället. Våra skidor hade Sahlins s. k. patentbindning (lappbindning med tåbätta), hvilken äfven nu visade sin öfverlägsenhet; hvaremot vägvisaren hade en dålig bindning, som förorsakade honom mycket besvär. I ryggsäcken

hade vi några smörgåsar, apelsiner och litet chokolad. Detta var ungefär allt, hvad vi hade med oss.

Vår vägvisare förde oss i dalsänkan mellan de båda humlarne efter den gamla välkända sommarvägen. Det gick lätt i början, ty skaren bar skidorna förträffligt och snart voro vi vid vägen upp till *Totthummeln*. Stigningen började nu blifva brantare, men ännu ej så skarp, att den var besvärlig. Men när vi skulle upp på den s. k. Platån, måste vi »trappa». Det går ej vidare fort på detta sätt, men det går desto säkrare, och man riskerar ej att åka bakut. Komna upp på platån, måste vi invänta vår vägvisare, hvilken, då han måste laga bindslet på ena skidan, blifvit efter. I sällskap fortsätta vi vidare uppåt, och snart äro vi uppe vid skogsgränsen. Här börjar stigningen bli än brantare, den lär vara ungefär 1:3.5, men utrymmet blir större än nere i skogen, och vi kunde kryssa oss uppför branten, hvilket dock stundom vid vändningarna var förenadt med stor fara. Detta var i synnerhet fallet på krönet ofvanför *Mörviksbäcken*. Krönet ligger här ofantligt högt och stupar nästan lodrätt ned i bäcken. Hade vi här under vändningen kommit i glidning bakut det allra minsta, hade vi nog åkt nedför branten i bäcken, troligtvis en säker död till mötes. I bland kunde vi ha hjälp af någon liten björkbuske, men oftare måste vi vända utan dylik hjälp, då »lappkastet» måste användas. Det var lättare för mig att vända på detta sätt än för S—n, som hade längre skidor och något kortare ben än under-tecknad, som i »benväg» är synnerligen väl utrustad. Allt gick dock lyckligt och vid 10-tiden voro vi uppe på Hummeln. Dimman hade helt och hållet skingrats och vi kunde i fulla drag njuta af det härliga fjällpanorama, som åt söder och vester öppnade sig för våra blickar.

Mörvikshummeln var nästan bar. Stormen hade sopat med sig snön och ett tunnt istäcke låg öfver berggrunden. Lössparkad renmossa vittnade om, att det icke varit länge sedan en renhjord här helsat på. Skidorna spändes af, ty vi ville icke ris padem mot de nakna stenarne. Tåget

kom nu väl till pass. Det visade sig nämligen, att S—ns skosulor voro för tunna och för glatta och hans klackar något för veka att kunna hugga fast i isen. Han band därför tåget om lifvet och lät vägvisaren »bogsera» sig öfver det isiga stycket. Skidorna buro vi på axlarne. Vinden låg oss i ryggen, och vi nästan flögo fram öfver den jämna, glatta Hummelplatån.

Från platån gör vägen en sväng åt norr uppför en rätt brant stigning. Det var ingen lätt sak att komma upp här, ty den skarpa fjällvinden låg nu rakt emot. Det gick dock, och snart fingo vi vinden i sidan. Den hade här en otrolig kraft. Den strök fram genom Mörviksbäckens dalgång och tycktes der ha koncentrerat all sin styrka, som här uppe på fjällvidden släpptes lös. Jag flyttade skidorna på vindsidan och satte dem vinkelrätt mot vinden, som då pressade på så häftigt, att jag bokstafvigen lyftes och flög uppför branten. Det skulle nog gått för sig att på detta sätt ha kommit ganska högt upp, om jag icke behöft rörelse för att hålla kroppsvärmen.

Der nere i dalsänkan gick en renhjord. Vi kunde i lugn och ro betrakta renarne; de voro ej det minsta skygga. Det var egendomligt att se, med hvilken fart de sparkade hål på isskorpan för att komma åt mossan derunder. Vi skreko till, allt hvad vi förmådde, men de vände då endast på sina hufvud, betraktande oss helt flyktigt, och voro snart åter i fart med att sparka upp mossa. Förmodligen tyckte de, att vi icke sågo farliga ut.

Förutom dessa renar var det endast några ripor och sparfvar, som gånge lif åt fjället. Riporna stucko nyfiskt upp sina små hufvud öfver drivornas kammar. De äro svåra att upptäcka, då de ligga nedtryckta på snön, ty deras hvita fjäderdrägt har alldeles samma färgnyans som snön. På bara ställen kunde jag upptäcka *Azaleor*, *Andromeda hypnoides* och *Phyllodoce* med ännu icke affröade fröhus.

Uppför och uppför gick det vidare. Vid »konjaksstenen» gjorde vi halt. Här kvarlemnade vi våra skidor,

då snön nu var så ojämn, att de icke med fördel skulle ha kunnat begagnas. På nedfärden skulle vi återvända till stenen, hvarifrån vår färd skulle ställas vesterut till dalsänkan mellan Skutan och Mullfjället. Det var en vacker tafla, som här visade sig, när vi sågo söderut. Den väldiga dalen mellan Skutan och Lillskutan med den betande renhjorden i förgrunden och i bakgrunden Tott-hummeln och ännu längre bort Vesterfjäll. Öfver allt detta en hög, mörkblå himmel, sådan som endast ett fjäll-land kan visa, med den strålande solen, som lät snökristallerna blixtra som juveler. Vi skulle nog länge ha låtit våra ögon smekas af denna fängslande tafla, om icke fjällblåsten varit. Men här kändes den mer isande än på något annat ställe. Nog har »konjaksstenen» namn om sig, att vara en plats, der »skutbestigaren» hvilar och läskar sig — stenens namn anger äfven hvaraf »läskedrycken» består — men nu erbjöd den hvarken lugn eller plats till hvila, ty vinden svepte om den på alla sidor och snön yrde. Vi gäfvoo oss knappt tid att dela och förtära en apelsin. Vidare, raskt vidare, var nämligen vår lösen, och nu hade vi blott en km. kvar upp till toppen. Snön blef för hvarje steg djupare, hvilket underlättade uppstigningen, derigenom att vi ej behöfde sätta i klackarne så hårdt för att få fotfäste. Snart hade vi högsta toppen i sikte och vägstycket ditupp, som om sommaren på grund af sin stenighet vållar mycken ansträngning, gjorde oss icke det ringaste bekymmer. Snön hade jämnat allt; det var blott att klättra på i drifvorna. Och ändtligen voro vi uppe!

Men hvilken öfverraskning! Vi hade väntat att finna toppen, om icke alldeles bar, så dock i det närmaste snöfri. Döm därför om vår förvåning, då vi finna en mängd väldiga snödrifvor. Under den största låg turisthyddan påstod åtminstone vår vägvisare, och han om någon borde veta hvar den ligger, ty han hade varit med om att forsla upp virket från Huså, varit med om att utse vägen och bestämma platsen. Han sade sig aldrig hafva sett så myc-

ket snö på toppen förr. I Januari månad hade han varit der som vägvisare för ett par stockholms herrar, men då hade toppen varit bar.

De andra drifvorna, som syntes, lågo öfver klippblock. Vi klättrade upp på den största i hopp om att kunna gräfva oss ner till taket på hyddan, men förgäfvos stötte vi våra stafvar i så långt som möjligt. Att stötandet skedde rätt öfver taket, voro vi säkra på, ty drifvan hade form af ett kolossalt paraply. Själftva hyddan var skaffet, och den utskjutande drifvan utgjorde paraplyets »tak». Detta var minst 6 fot högt och hyddan var lika hög. Sälunda var drifvans höjd *minst* 12 fot.

I lä om drifvan slogo vi oss ned och här sutto vi i ett fullkomligt lugn. Vinden, som nere vid »konjaksstenen» varit häftig och skarp, uppfylld som den der var med isnålar, kändes knappast på toppen. Vi togo nu fram våra smörgåsar och apelsiner, och det smakade skönt att äta. Visserligen visade termometern — 17° C., men under »paraplyet» sutto vi ju ganska skyddade, beundrande och tjusta af den storslagna tafla, som nu låg under våra fötter. Rätt framför oss hade vi *Tännforsen*, dit fågelvägen är 2 mil, men den såg på detta långa afstånd rätt obetydlig ut. Både *Norens* och *Tännsjöns* snöhvita ytor kunde tydligt urskiljas. Något åt höger lågo *Snasahögarna* och längre bort *Sylarne*, hvilkas smäckra, smidiga former tecknade sig så bra mot den mörkblå bakgrunden. Åt norr hade vi *Anjeskutan*, de väldiga *Manshögarna* och *Suljätten*.

Länge kunde vi dessvärre ej sitta här, ty vi voro svettiga, när vi kommo upp och om än aldrig så lugnt, gör nog 17 graders köld sig snart kännbar.

Nedstigandet gick lättare för sig. Vi åkte nedför de jämna och branta drifvorna, och med stafvarne både styrde och bromsade vi. På några få minuter voro vi åter nere vid »konjaksstenen», under det att vi hade behöft en timme uppåt!

Nu skulle skidorna bindas på, men som vinden här kändes lika kall som förut, måste vi många gånger bestå

oss med »fattigmansbrasa», innan vi fingo våra kära fort-komstmedel fastbundna.

Kursen ställdes vesterut, ty vi hoppades, att nedfärden skulle gå lättare för sig här än utför Hummeln samma väg; som vi användt uppåt. Häruti misstogo vi oss dock grundligt, ty på vestsidan var krönet af hvarje stup belagdt med en ishård blåskare, och när vi ibland måste vända på något krön, var det icke någon småsak att göra detta. Det hände nämligen ibland, att »stupet» från krönet var lodrätt och då måste vi naturligtvis söka oss en annan nedfartsväg. På ett ställe var skaren, eller rättare isen, så hård, att S—n måste binda af skidorna och med stafvarne hugga steg i isen för att komma tillbaka från den på detta ställe lodräta fjällsidan.

Det är egendomligt med fjällslutningen. Står man på afstånd och betraktar ett fjäll vintertid, tycker man, att fjällsidan är alldeles jämn, utan några som helst afsatser. Men hur annorlunda är det icke i verkligheten! Den jämna fjällsidan befinnes vid närmare påseende bestå af en ovanlig mängd längre och kortare backar eller stup, hvart och ett försedt med ett krön. Kommer man så uppifrån och ser ett dylikt krön, har man på afstånd ytterst svårt att afgöra, om det blott är en drifva eller början till ett nytt stup. Så är nu fallet med fjäll i allmänhet, och Skutan bildar på vestsidan i detta fall intet undantag. Hummeln har deremot, som bekant, en temligen jämn sida.

För säkerhets skull fick föraren åka först, vi andra kommo efter. Föraren kastade sig regelbundet omkull när han kommit nedför en backe. Hans staf var för vek för att kunna användas som broms, och därför bromsade han på det visserligen ganska säkra, men icke vidare graciösa sättet, att kasta sig omkull.

Vi, S—n och undertecknad, hade deremot våra starka, järnbeslagna stafvar, hvilka hållas mellan benen, så att de fingo släpa efter. När man då behöfde stanna, satte vi oss ned på dem och tryckte den skarpa järnspet-

sen i skaren, och på så sätt kunde vi hejda äfven den starkaste farten på ungefär en skidlängd. Jag tror, att detta sätt att bromsa, är synnerligen effektivt och ofarligt.)*

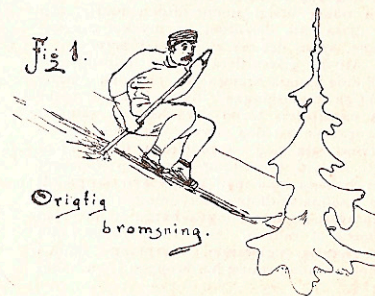
Utan minsta missöde kommo vi ned i skogsbandet. Här var skaren icke så hård som på fjället. Det var en synnerlig angenäm löpning här utför till granskogen, men det blef otreffigare, då vi kommo in i skogen. Under granarna var snön så lös, att skidorna tidt och ofta skuro igenom, och vi hade stor möda att hålla oss i upprätt ställning. Vår präktiga bindning tillät oss dock att handtera skidorna efter behag, hvarför vi sluppo undan för lätt pris. S—n gick icke omkull någon enda gång, och undertecknad endast två.

Vår förare deremot redde sig dåligt här i skogen och snart hade vi lemnat honom bakom oss. Då undertecknad en gång inväntade honom och skämtade litet öfver hans kullerbyttor, erkände han, att löpning i skog icke var hans starkaste sida, »men kom på fjället, så — —» Och på fjället kunde han verkligen ränna! Många hans kullerbyttor i skogen få väl skrivas på hans miserabla bindningars konto. Med en smal läderrem som tårem och några segelgarnsbitar till hälrem, skulle han styra sina skidor. Och utrustad med sådana »grejor» måste man ge honom det erkännandet, att han visade prof på en högt uppdrifven konst att manövrera skidan.

*) Mer än en gång, när det gäller att under den svindlande färden på skidor utför fjällets blåskare minska eller stanna farten för att undvika ett lodrätt stup eller en lurande snödrifva, måste man tillgripa de bromsingsmedel, som stå skidlöparen till buds.

Då hvarken en afvikning genom skidornas flytningar eller telemarksvängen kunna utföras, måste stafven tagas till hjälp och härvid har man att tillse, att denna nyttjas så effektivt, som möjligt. Det bromsingsätt, som i fig. 1 visas, är nog det vanligaste, men såsom varande hvarken vackert eller praktiskt, vilja vi hålla före, att det i fig. 2 visade mera är egnadt att i kritiska ögonblick vara till nytta än det förstnämnda.

Vi hafva kallat det »riktig broms-

Det var med en känsla af något tryckande, som vi åter kommo ner i Åredalen. Det tycktes, som skulle de höga bergen på dalens sidor vilja klämma oss tillsamman, och något centnertungt lade sig åter öfver sinnet. Var det manne det jäktande världsvimlet, det enerverande arbete, som vi nutidsmänniskor äro underkastade, som åter med hela sin styrka trängde sig in på oss? Hur fritt, hur lätt och gladt hade det ej känts deruppe på fjället! Der hade inga tränga väggar stängt utsikten, inga påminnelser om hvardagslif stört den andakt, som den mäktiga, vilda naturen väckt i våra bröst.

Till och med luften var högst olika nere i dalen och på fjället. Det var milda värfläktar, som nere i dalen smekte våra kinder, der uppe på fjället hade den kalla fjällblåsten låtit oss smaka och erfara sitt värde. Nere i dalen visade termometern nu vid middagstiden blott -1° , på toppen hade den visat -17°C .

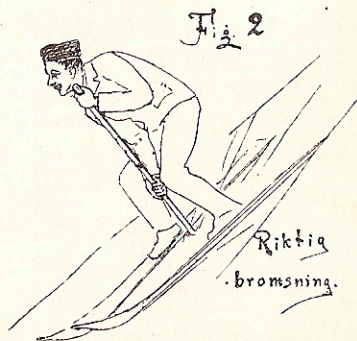
De tre kilometer, som återstodo fram till hotellet, gäfvos oss en blöt skjorta. Det kändes därför ytterst behagligt att få ta' en kall afrifning och byta underkläder. Vi medhunno detta och hade just slutat middagen, då tåget kommer.

Snart sitta vi åter i kupén och samtalet rör sig nu helt naturligt om färden. Iakttagelserna jämföras, vissa intressanta eller spännande tilldragelser genomgås

ning" på den grund, att man icke från denna osköna och tillkrånglade ställning kan komma fort nog upp i vanlig ställning, ej heller har man nödig utsigt under färden nedför, och då detta sätt dessutom är mycket ansträngande, synes det oss ej kunna försvaras.

Att det gifves flera sätt att fullt tillfredsställande kunna bromsa än den här visade "riktiga bromsningen" ligger i sakens natur och exempelvis torde ofranberörda sätt att rida grense på den starka, jernskodda skidstafven vara nog så bra, men då det är af vigt att vid bromsning intaga en ställning, från hvilken man med lätthet kan återgå till den vanliga skidlöpningsställningen, torde det vara svårt att finna någon bättre än den som framgår af bild 2. Denna medgifver i allo hastighetens reglerande, alldenstund man i denna ställning städe har kroppen i sin hand.

Redaktionen.

åter, och de angenäma minnena tränga helt och hållet undan tanken på den utståndna mödan.

Och för egen del hade jag särskildt all anledning att vara belåten med färden. Jag hade en gång riktigt fått andas ut, fått lungorna befriade från skoldamm, och huru nyttigt detta är, kan den bäst uppskatta, som själf vistas inomhus i en mången gång qvaf och dammig lokal. Men sinnet hade äfven uppfriskats! Saker och förhållanden tedde sig annorlunda nu efter färden än före densamma. Derfor, vill du stärka kropp och själ, bege dig af till fjälls, fjäll-luften skall befria dig från mycket, som nu kanske tynger håg och sinn'!

Östersund den 1 December 1898.

Carl C—n.

